

כשאדם מתקרב לדבר גדול, הוא מתחיל להרגיש אותו עוד קודם שהדבר עצמו הגיע. לפני שמחה גדולה בבית כבר מתחילים לדבר עליה, מסדרים דברים, קונים דברים, האנשים נעשים עסוקים בה. לפני נסיעה מתחילים לארוז, לבדוק, לחשוב מה צריך לקחת. המאורע עדיין לא הגיע, אבל הוא כבר מתחיל לתפוס מקום בתוך החיים.

הטבע בעצמו מתחיל את

התנועה. כשדבר גדול מתקרב, הראש הולך לשם, וממילא הבית מתחיל לזוז, וממילא האדם נזכר בדברים. כל זה בא מאליו. אבל האדם אינו צריך להמתין עד שהתנועה הזאת תהיה חזקה כל כך שכבר תסחוב אותו אחריה. כשהוא מרגיש את ההתחלה הקטנה, הוא יכול לתת לה יד. לעשות עוד דבר קטן, לחשוב עוד מחשבה אחת, להכין עוד משהו. לא לייצר תנועה חדשה, אלא לשתף פעולה עם מה שכבר התחיל מאליו.

ער ווארט נישט ביז די גרויסע זאך וועט אים אריינשלעפן. נאר ער לאזט זיך מיטגיין. הוא מרגיש שמהו מתחיל, והוא נותן לזה עוד צעד קטן. עולה לו שראש השנה מתקרב – הוא מוציא מחזור, מסדר מקום, קונה דבר שצריך, חושב על ענין אחד מן השנה. לא מפני שהוא מכריח את עצמו „להיכנס לאלול“, אלא מפני שהוא תופס את התנועה שכבר התחילה, ונותן לה להמשיך דרך המעשה.

ראש השנה עדיין לא הגיע. עוד לא עומדים ב„המלך“, עוד לא אומרים מלכיות זכרונות ושופרות, עוד לא הגיע יום הדין. אבל מסביב כבר מתחילים לראות דברים שלא היו כאן קודם.

בבית הכנסת מוכרים מקומות לראש השנה. בחנות מונחים שופרות. בעל תוקע מתחיל לנסות את קול השופר. בעל תפילה חוזר לעצמו על הנוסח. במקוה מכינים דברים לקראת הימים הנוראים. בבית כבר מתחילים לדבר על החג.

והדברים הללו פועלים על האדם, אפילו בלי שהחליט לעשות מהם עבודה. הוא רואה שופר, ועוברת בו מחשבה קטנה: הנה, עוד מעט ראש השנה. הוא ממשיך בדרכו. אחרי דקה כבר חושב על דבר אחר. אבל משהו נכנס. מעט.

למחרת הוא שומע בבית המדרש שופר. תקיעה, שברים, עוד תקיעה. הוא אינו נעשה עכשיו בעל יראה גדולה. אבל הקול נשאר מעט בתוך האוזן. זה קול שלא היה כאן בחודש תמוז. פתאום הזמן נשמע אחרת. עוד משהו נכנס.

אחר כך הוא רואה מודעה על מכירת המקומות לראש השנה. הוא ניגש לגבאי, בודק איפה ישב, איפה יישב בנו, כמה עולה המקום. הכל ענין מעשי. אבל בתוך כל החשבון הזה עולה בו הרגשה: בעוד כמה שבועות יאמרו כאן „המלך“. שוב, לא הרבה. משהו.

טבע האדם לחשוב שכל דבר צריך מיד להביא אותו להרגש גדול. אם שמע שופר ולא רעד, הוא אומר שהשופר לא פעל עליו. אם שמע ניגון של ראש השנה ולא נתעורר מאוד, הוא חושב על עצמו שהוא קר. אם עלתה בו מחשבה קטנה והתעוררות קטנה על השנה שעברה, הוא מזלזל בה, מפני שעדיין לא עשה חשבון הנפש שלם.

אבל אולי אין זו הדרך שבה דברים נכנסים אל הנפש. הם נכנסים מעט מעט. כל דבר פותח מקום קטן. ניגון פותח משהו. קול שופר פותח משהו. זכרון פותח משהו. מילה אחת פותחת משהו. והעבודה הראשונה של האדם אינה תמיד לייצר עוד. לפעמים העבודה היא רק לא לסגור את מה שכבר נפתח.

הבעל שם טוב לימד אותנו למצוא את השם יתברך בכל דבר. אפשר למצוא את השם יתברך בתורה ובתפלה, ואפשר למצוא אותו בתוך כל דבר שבחיים. ואדרבה, פעמים שדוקא כשהאדם מוצא אותו בדבר

פשוט לגמרי, יש בזה חן מיוחד.

וכמו כן כשבאים הימים הנוראים, אולי יש ענין למצוא את ראש השנה דוקא בתוך הדברים הכי פשוטים. לדוגמה, לבית המדרש מגיע משלוח גדול של קפה, סוכר וכוסות. האדם רואה וחושב לעצמו: מסתמא זה כבר בשביל ראש השנה. הוא ממשיך בדרכו, אבל המציאות של ראש השנה כבר נתרחה אצלו מעט. היום עדיין אינו עומד לפני עיניו, אבל כבר מביאים קפה בשביל ראש השנה. בעוד כמה שבועות בית המדרש הזה יהיה מלא, אנשים יעמדו כאן שעות, וישתו מן הקפה הזה בין התפילות.

לא היתה כאן דרשה. לא היה כאן ספר מוסר. היה קפה. אבל ראש השנה נעשה קצת יותר ממשי.

כך גם במקוה. פתאום מביאים מגבות חדשות לקראת הימים הנוראים. דבר פשוט לגמרי. אבל אדם רואה אותן, ולרגע עולה לפניו בוקר של ראש השנה. המקוה מלא. הרחוב עדיין חשוך. אנשים ממהרים לבית הכנסת. משהו מן היום העתידי כבר נכנס לתוך הבוקר הרגיל של אלול.

בבית מישו מביא דבש. אשתו כבר מתחילה לחשוב מה אפשר להכין קודם. ילד שואל מתי ראש השנה. אדם רואה מישהו לוקח תפילין או מזוזות לבדיקה. הוא עצמו אולי בדיק בשנה שעברה ואין לו עכשיו שום דבר לעשות, אבל עצם המראה אומר לו: אלול כאן. אנשים כבר מתחילים לסדר את עצמם לקראת השנה החדשה.

כל הדברים הללו נמצאים מחוץ לאדם, וזה עצמו חשוב. לפעמים אנחנו חושבים שהתעוררות אמיתית צריכה לצמוח מתוכנו. אני צריך לשבת, לחשוב, להתבונן, ולהוציא מעצמי הרגש. אבל הרבה פעמים החיים עצמם כבר שולחים אל האדם התעוררות. הזמן מדבר אליו דרך מה שקורה מסביב.

הוא רק צריך להיות פתוח. אם נכנס משהו, לתת לו להיכנס. אם ניגון הזיז מעט, לא לבדוק מיד אם זה מספיק. אם עלה זכרון, לא לגרש אותו מפני שאינו חשבון הנפש שלם. אם עבר בו רצון קטן להיות השנה מעט אחרת, לא לומר: מה כבר שווה רצון קטן. כי כל פתח הוא פתח.

לפעמים האדם מחכה לדבר הגדול, ובגלל זה אינו רואה את הדברים הקטנים. הוא מחכה לבכיה, ולכן אינו מחשיב געגוע. הוא מחכה לפחד, ולכן אינו מחשיב מחשבה. הוא מחכה לקבלה גדולה, ולכן אינו מחשיב שינוי קטן. הוא מחכה שכל הלב ייפתח, ולכן אינו מבחין שכבר נפתח בו חריץ.

ואולי זה כל החידוש. חריץ קטן כבר משנה את המצב. קודם היה סגור. עכשיו כבר משהו נכנס.

וכשהדבר קורה שוב ושוב, הדברים מתחילים להתחבר. ניגון אחד נשאר. אחר כך עולה זכרון מראש השנה שעבר. אחר כך אדם נזכר בדבר אחד שלא היה טוב בשנה הזאת. לא בעשר עבירות, לא בכל החיים. דבר אחד. הוא אינו צריך מיד לפתוח פנקס ולעשות חשבון של כל השנה. די שהוא נותן לדבר להיות.

אולי הוא נזכר שבבוקר ראש השנה שעבר היה עצבני בבית. מיהר, דיבר בקוצר רוח, ויצא לבית הכנסת עם תחושה לא טובה. הוא חושב לרגע: השנה אני רוצה שהבוקר יהיה קצת אחרת. זה הכל. אין כאן קבלה גדולה. אבל משהו נפתח.

כמה ימים אחר כך עולה בו דבר אחר. הוא נזכר שבשנה שעברה ביקש מאוד מן השם יתברך על איזה ענין, ובמשך השנה הדבר הסתדר. הוא כמעט שכח כמה ביקש עליו. פתאום עולה בו הכרת

הטוב. גם זה אלול. לא רק לראות מה היה לא טוב. גם לראות מה קיבלתי.

וכך השנה עצמה מתחילה לחזור אליו מעט מעט. לא בבת אחת. משהו דרך ניגון, משהו דרך שופר, משהו דרך הבית, משהו מתוך שיחה ששמע. מתוך הדברים הקטנים מתחיל להיווצר חשבון.

ולפעמים הדבר כבר נכנס אל המעשים. אדם הולך ממילא לבקר את אביו ואת אמו. לא מפני שקיבל על עצמו קבלה מיוחדת. הוא היה הולך גם בלי אלול. אבל הפעם הוא יושב קצת יותר. אמו מספרת לו דבר שכבר שמע, והוא אינו ממהר. אביו מתחיל לספר משהו ישן, והוא מניח את הטלפון ומקשיב. הוא לא נעשה אדם חדש. הוא רק היה שם קצת יותר. משהו מן האלול כבר נכנס אל החיים.

וכן בבית. הוא אינו מקבל על עצמו קבלה גדולה בשלום בית. אבל פעם אחת הוא מדבר יותר ברוגע. פעם אחת נשאר לעזור עוד כמה דקות. פעם אחת אינו עונה מיד. דבר קטן. אבל דבר קטן אמיתי.

אדם לפעמים חושב שתשובה צריכה להתחיל בהחלטה גדולה. אולי לפעמים כן. אבל הרבה פעמים היא מתחילה בזה שהלב נעשה מעט יותר פתוח, ומתוך הפתיחות הזאת דבר אחד נעשה קצת אחרת.

וזה גם מסביר למה ניתן חודש שלם קודם ראש השנה. אילו כל העבודה היתה לקבל התעוררות אחת גדולה, לא היה צריך שלושים יום. אבל אם הדבר נבנה מעט מעט, צריך זמן. היום שופר. מחר ניגון. אחר כך מחשבה. אחר כך זכרון. אחר כך דבר קטן שרוצה לתקן. אחר כך מעשה אחד שנעשה קצת אחרת.

כך אלול נבנה. לא ברגע אחד. מעט כאן ועוד מעט שם. עד שלבסוף האדם מגלה שראש השנה כבר אינו דבר שעומד לגמרי מחוץ לחיים שלו. הוא כבר שמע ממנו. כבר חשב עליו. כבר נזכר. כבר רצה. כבר עשה משהו קטן. ואז, כשמגיע ראש השנה, הוא אינו מגיע אל מקום זר.

אולי משום כך השאלה הנכונה באלול אינה: האם כבר הרגשתי מספיק. השאלה היא: האם משהו כבר התחיל. איזה קול נשאר. איזה ניגון נכנס. איזה זכרון עלה. איזו מחשבה הלכה איתי עוד כמה דקות. איזה דבר אחד נעשה קצת אחרת.

ואם נפתח משהו, אין צורך להגדיל אותו בכוח. רק לא לסגור. לתת לו מקום. לתת לעוד משהו להיכנס מחר. עד שהרבה פתחים קטנים נעשים דרך שלמה.

כך יכול חודש אלול להיכנס אל האדם. לא בהתעוררות אחת גדולה, ולא מתוך כפייה על הלב. משהו כאן, משהו שם. האדם תופס את מה שכבר התחיל מאליו, נותן לו עוד צעד קטן, ועוד צעד קטן. עד שיום אחד הוא מגלה שהלב כבר אינו עומד במקום שהיה בו בתחילת הדרך. משהו כבר התחיל.

סיפורים

פתח קטן

א רשב"א, בין איך גלייך
אינדערהיים. איך קען זיצן אויף דעם
צוויי שעה און איך לעב. אבער נעכטן
נאכט בין איך געשטאנען און ממש
גארנישט. ס'געבט מיר אזא גילטי
פילינג. אפשר פעלט מיר עפעס.
אפשר בין איך פשוט טרוקן.
ר' שמעון הסתכל עליו בהפתעה.

כל השנים חשב שמשה פשוט אינו רוצה מן הדברים הללו. עכשיו ראה
דבר אחר. משה אינו מזלזל. אדרבה. הוא רואה את כל העולם מסביב
נכנס אל הימים, והוא מרגיש שהוא נשאר בחוץ. זה עצמו מכאיב לו.
„איך האב אלע יארן געמיינט אז ס'אינטערעסירט דיר פשוט נישט.“
„ס'אינטערעסירט מיר יא“, אמר ר' משה, „איך ווייס נאר נישט וואס וויל
מען פון מיר. וואס דארף איך שפירן? יעדער זעט אויס ווי ער ווייסט וואס
ער טוט. איך ווייס אפילו נישט וואו מען הייבט אן.“

ר' שמעון כמעט אמר לו: תלמד קצת מוסר, תחשוב על יום הדין,
תנסה להתבונן. אבל כשראה את פניו של משה, הרגיש שזה לא יעזור.
הוא הביט בגמרא הפתוחה ביניהם ואמר: „אפשר דו דארפסט נישט
אנהייבן מיטן גאנצן אלול.“ „וואס הייסט?“

„אפשר דו ווארטסט אז עפעס זאל זיך עפענען אינגאנצן. אז סליחות
זאל דיר כאפן. אז שופר זאל דיר
איבערדרייען. ווער האט געזאגט אז אזוי
דארף עס אנהייבן? דו הערסט א תקיעה
אינדערפרי, הער זי. סתם הער זי. ביי
סליחות אפשר איז דא איין ווארט וואס
דו הערסט יא. אויב עפעס רירט זיך
אביסל, פארוואס זאגן אז ס'איז
גארנישט?“ „און דאס איז אלול?“ ר'
שמעון חייך מעט. „אפשר דאס איז די
טיר.“

הוא אמר את המילים, ופתאום משהו
עצר אצלו בפנים. הפתח. כל השנים היה
ברור לו שמשה הוא זה שעומד בחוץ.
הוא עצמו הרי שייך לענין. הוא פותח
שערי תשובה, לומד חובות הלבבות,
מפנה זמן, יודע מה צריכים לעשות
באלול.

ופתאום נכנסה בו שאלה קטנה: מי
אמר שאני בפנים יותר ממנו? מפני שאני יודע איזה ספר לפתוח? מפני
שאני יודע את המילים? אולי אפשר לעמוד בחוץ גם עם ספר מוסר ביד.
אותה תחושה קטנה של עליונות שהיתה בו כל השנים נשמטה ממנו.
משה לפחות יודע לומר בפשטות: אני בחוץ. ואולי הוא עצמו עומד
בחוץ בצורה יותר מסודרת.

בערב פתח ר' שמעון אחד הספרים שהיה רגיל ללמוד. קרא כמה
שורות על חשבון הנפש. המילים היו מוכרות והוא הבין אותן היטב.
ופתאום שאל את עצמו: מה מזה באמת שלי? לא מה אני יודע. לא מה
אני רגיל לעשות. מה נכנס בי.

למחרת בבוקר שמע את התקיעה שאחרי התפילה. בדרך כלל היה
ממשיך מיד הלאה. הפעם נשאר לרגע במקום. תקיעה. הקול נגמר. ר'
שמעון לא רעד ולא עלה בו איזה חשבון גדול. רק נזכר במה שאמר
למשה: „סתם הער.“ אז הוא שמע. והמשיך.

באותו יום עבר ליד המחסן של אחד מבתי המדרש הגדולים בשכונה.
משאית עמדה בחוץ ושני בחורים הורידו ארגזים של קפה, סוכר
וכוסות. ר' שמעון שאל למה מביאים כמות גדולה כל כך. הבחור צחק.
„דאס איז שוין פאר ראש השנה. דו ווייסט וויפיל קאווע ס'גייט דא אויס
אין די טעג.“

ר' שמעון המשיך ללכת. אחרי כמה צעדים חזרו אליו המילים: זה
כבר בשביל ראש השנה. הוא כמעט ביטל את המחשבה. קפה. מה יש

ר' שמעון היה אברך טוב. בכל
שנה, כשהגיע שבת מברכים
אלול, היה מוציא מן הארון את
הספרים שהיה רגיל ללמוד בהם
בימים אלו. קצת שערי תשובה,
חובות הלבבות, ספרי חסידות.
היה מפנה לזה זמן, לפעמים
בסוף הסדר, לפעמים בערב. היה

לומד על תשובה, על חשבון הנפש, על יראה ועל ההכנה לימים
הנוראים. כך היה רגיל לעשות, וכך הבין שראוי לעבור את אלול.

בכולל היה לו חבר קבוע, ר' משה. ר' משה היה אברך למדן. כשהיה
יושב על סוגיא היה כולו שם. קושיא של הרשב"א היתה יכולה להחזיק
אותו שעה, בסברא טובה היה מתווכח עד סוף הסדר, וכשהיה מוצא
מהלך טוב היה אפשר לראות על פניו שהוא חי בתוך הדבר. בלימוד
לא היה חסר לו כלום.

אבל כל מה שהיה מסביב ללימוד כמעט לא דיבר אליו. מוסר,
השקפה, חסידות, התעוררות, הכנה, כל השפה הזאת לא היתה שלו.
הוא היה יהודי ירא שמים, שמר על סדריו והתפלל, אבל כשדיברו על
„להרגיש אלול“, על „להיכנס לימים“, היה עומד קצת מן הצד.

בכל אלול היה נוצר ביניהם אותו ויכוח קטן. לקראת סוף הסדר היה

ר' שמעון מסתכל בשעון ואומר: „אפשר
לאמיר היינט ענדיגן צען מינוט פריער.
איך וויל אביסל לערנען שערי תשובה.“
ר' משה היה מרים את הראש מן
הגמרא. „פארוואס?“ „ס'איז אלול.“ „און
די גמרא איז נישט אלול?“ ולפעמים היה
אומר בחצי חיוך: „דו לערן שערי תשובה.
איך וועל שוין תשובה טון מיטן רשב"א.“
ר' שמעון היה מחייך, אבל באמת לא
הבין אותו. הרי אלול הגיע. כל השנה
אפשר ללמוד את אותה סוגיא. עכשיו
צריכים גם לעצור מעט, לחשוב,
להתכונן. ר' משה מצדו לא רצה לפתוח
ספר אחר רק מפני שהלוח אומר אלול
ולנסות בכוח להרגיש דבר שאינו מרגיש.
אם הגמרא דיברה אליו, הוא למד גמרא.
כך התחיל גם אלול של אותה שנה. ר'
שמעון הוציא את הספרים. ר' משה

המשיך ללמוד. בבוקר תקעו בשופר, בבית הכנסת התחילו לדבר על
מקומות לראש השנה, בעלי תפילה התחילו לחזור על הנוסח. ר'
שמעון ראה את הכל כדבר פשוט. אלול הוא אלול. כך נראה אלול.

הגיעה שבת שלפני סליחות. במוצאי שבת הורגש היטב בבית
המדרש שהלילה אינו לילה רגיל. אנשים הגיעו מוקדם, הגבאים סידרו
את המקומות, אחרים הלכו למקוה להכנה. היתה איזו רצינות. אחר כך
התחילו סליחות ראשונות. ר' שמעון עמד במקומו. הוא הכיר את
הנוסח ואת הניגונים. הכל היה מוכר לו. ר' משה עמד כמה שורות
מאחוריו.

למחרת בבוקר ישבו שניהם שוב בכולל. ר' משה היה עייף מעט, אבל
בתוך כמה דקות כבר נכנס לסוגיא. שאל קושיא, פתח רשב"א, דחה
את התירוץ של ר' שמעון, חזר ללשון הגמרא. בתוך שעה כבר היה
אותו משה שר' שמעון הכיר. חד, ער, חי.

אחרי זמן מה עצרו לשתות קפה. ר' משה נשען לאחור ואמר פתאום:
„שמעון, איך וויל דיר עפעס זאגן. נעכטן נאכט האב איך זיך ממש
שלעכט געפילט.“ „וואס איז געווען?“ ר' משה שתק רגע. „איך,
פארשטיי נישט וואס ס'איז מיט מיר. יעדער מאכט אזא מצב פון
סליחות ראשונות. מ'זינגט, מענטשן זענען ערנסט, איינער וויינט אפילו.
איך שטיי דארט און איך שפיר ווי איך בין אינגאנצן אינדרויסן.“

ר' שמעון לא ענה מיד. ר' משה המשיך: „היינט אינדערפרי געב מיר

כאן. איפה יראת הדין. אבל שוב נזכר במשה. אם משהו נכנס, למה לומר שהוא כלום. ראש השנה עוד כמה שבועות, וכבר מביאים בשבילו קפה. כבר חושבים על האנשים שיעמדו כאן בלילה ובבוקר, על בית המדרש שיהיה מלא. ראש השנה עוד לא הגיע, אבל משהו ממנו כבר מתחיל לתפוס מקום.

בבית הכנסת היתה תלויה מודעה על מכירת המקומות לראש השנה ויום הכיפורים. ר' שמעון ניגש לגבאי וסידר את המקום שלו. הגבאי סימן את שמו על המפה. ר' שמעון הסתכל על המקום. כאן אני אעמוד כשיאמרו „המלך“.

לרגע הרגיש כמה הדבר גדול ממנו. בעוד כמה שבועות הוא יעמוד כאן בתוך כל הקהל לפני המלך. ומה יש לו להביא? כמה ספרים שלמד? כמה מחשבות? אפילו עכשיו אינו יודע אם ליבו באמת נמצא שם. הוא לא המשיך עם המחשבה. רק נתן לה לעבור בו.

בחדר צדדי של בית המדרש התחיל בעל תוקע להתאמן. ר' שמעון ישב עם ר' משה על הגמרא. תקיעה נשמעה מן החדר השני. ר' משה המשיך לקרוא, ואחרי רגע עצר והקשיב לעוד תקיעה. אחר כך חזר לגמרא. כעבור כמה דקות אמר: „דאס האסטו געמיינט?“, „וואס?“, „נאר הערן.“ ר' שמעון חיך. „אפשר.“ והם המשיכו ללמוד.

לאט לאט התחיל ר' שמעון לשים לב שהשכונה כולה זזה לכיוון אחד. הגבאים מסדרים מקומות, בעל תפילה חוזר על נוסח, בבית מתחילים להכין דברים לראש השנה. כל אחד עושה דבר קטן. הוא התחיל להרגיש דבר שלא הרגיש בכל השנים שלמד על אלול. הוא עצמו אינו מנהל את אלול. אלול כבר בא אליו. התקיעה באה לאוזנו. הקפה הגיע לבית המדרש. הגבאי סימן את המקום. אפילו השיחה עם משה לא היתה מתוכננת.

הדברים באים אליו. והוא רק מקבל. היתה בזה איזו שפלות נעימה. פחות תחושה של „אני עובד עכשיו על אלול“, ויותר הרגשה שהוא עומד בתוך זמן גדול ממנו, והזמן הזה אוסף אותו מעט מעט.

באחד הערבים חזר הביתה ושמע את אשתו אומרת לילדים שלא לגעת בסיר מסוים. היא כבר הכינה מאכל שאפשר להקפא לראש השנה. ריח של בישול מילא את המטבח. ר' שמעון עמד ליד הדלת ופתאום הרגיש דבר פשוט מאוד: ראש השנה כבר נמצא בבית. לא ראש השנה עצמו. לא היום הגדול. רק משהו ממנו. משהו כבר התחיל. באותו לילה, בלי שום ספר פתוח לפניו, נזכר פתאום בראש השנה שעבר. נזכר איך בבוקר הראשון היה לחוץ מאוד, ואיך דיבר בקוצר רוח אל אחד מילדיו לפני שיצא לבית הכנסת. הזכרון בא מעצמו. הפעם לא דחה אותו. לא פתח פנקס ולא התחיל לחפש עוד עבירות. רק נשאר עם הדבר מעט ואמר לעצמו: אני עומד לדבר עם המלך, ובבית שלי בעצמי עוד יש לי מה לתקן.

המחשבה הורידה אותו מעט. לא שברה אותו. רק העמידה אותו במקום שלו. השנה אני רוצה שהבוקר הזה יהיה קצת אחרת.

כמה ימים אחר כך עבר ליד חדר שבו אחד מבועלי התפילה חזר בשקט על הנוסח. מתוך הניגון עלה לו זכרון אחר מראש השנה שעבר. היה דבר שביקש אז מאוד מן השם יתברך. במשך השנה הדבר הסתדר בדרך שלא ציפה לה, והוא כבר כמעט שכח כמה התפלל עליו. פתאום הרגיש הכרת הטוב. הרי כל השנה הלך עם הדבר כאילו כך צריך להיות. עכשיו נזכר שפעם עמד וביקש עליו. הוא לא סידר הכל בעצמו. הוא ביקש, וקיבל. גם זה היה חשבון הנפש. לא רק מה עשיתי לא טוב. גם מה ביקשתי, מה קיבלתי, ומה כבר הספקתי לשכוח.

כך התחילה השנה שעברה לחזור אליו חתיכה אחר חתיכה. לא מפני שהתיישב והכריח את עצמו לזכור. החיים עצמם פתחו את הזכרונות. באחד מימי שישי הלך לבקר את אביו ואת אמו. אמו התחילה לספר דבר שכבר שמע כמה פעמים. בדרך כלל היה מקשיב בחצי אוזן, מסתכל בשעון וחושב מתי צריך לחזור. הפעם ישב. אמו סיימה. אביו התחיל לדבר על אדם מן המשפחה ועל מה שהיה לפני שנים. ר' שמעון הכניס את הטלפון לכיס ונשאר עוד כמה דקות.

כשקם ללכת אמרה לו אמו: „ס'איז געווען שיין אז דו האסט געהאט

ציט צו זיצן אביסל.“ בדרך הביתה חזרו אליו המילים שלה. לא קבלה גדולה. לא החלטה להיות אדם אחר. רק היה שם מעט יותר. וכל השנים היה עסוק בקבלות ובחשבוניות, ובינתיים לפעמים אמה שלו רק רצתה שישב עוד כמה דקות.

המחשבה החזירה אותו אל המקום שבו הוא באמת נמצא. לפעמים תשובה אינה שאדם נעשה אדם חדש. אותו אדם עושה דבר אחד קצת אחרת, עם מעט יותר לב.

כמה ימים אחר כך פתח שוב שערי תשובה. הספר היה אותו ספר והמילים אותן מילים, אבל הפעם חשבון הנפש כבר לא היה דבר שהיה צריך לייצר מן האפס. כבר היו לו דברים. הבוקר עם הילד. הבקשה שנענתה. הישיבה אצל אביו ואמו. השיחה עם משה. וגם אותה מחשבה שלא היתה נוחה לו: כמה מהר היה בטוח שמשה הוא זה שאינו שייך, והוא עצמו כן.

עכשיו כבר לא היה לו צורך לדעת מי מהם שייך יותר. שניהם צריכים רחמים. שניהם עומדים לפני דבר גדול מהם. לכל אחד פתח אחר. בערב אחד לקראת סוף אלול פתח ספר תולדות יעקב יוסף. בתוך הדברים נתקל בלשון ששמע פעם ולא שם לב אליה די הצורך: „התופס מקצת מן האחדות תופס כולו“, ומביא שם ששמע כן ממורו. ר' שמעון קרא שוב. מקצת. תופס כולו. ופתאום התיישב לו הכל.

כל השנים חשב שאלול צריך לבוא בשלמות. יראה שלמה. חשבון שלם. התעוררות שלמה. ואם אינו תופס את הכל, הרי הוא עדיין בחוץ. אבל אולי אדם תופס קצה. והקצה מחובר לדבר.

כל אותם דברים קטנים של החודש, התקיעה, הקפה, המקום בבית הכנסת, הזכרון, כמה דקות אצל אביו ואמו, לא היו דברים נפרדים. כל אחד היה רק מקצת, אבל המקצת היה מחובר לדבר הגדול.

ר' שמעון סגר את הספר. ופתאום הרגיש שהמילה „מקצת“ אינה רק נחמה לאדם שאינו מצליח לתפוס הרבה. יש בה גם שפלות. אני איני תופס הכל. אני יכול לתפוס הכל. וגם מה שאני כן תופס, לא הכל אני יצרתי. תקיעה הגיעה לאוזני. זכרון עלה. משה אמר דבר. אמה אמרה משפט. נתנו לי קצה. ואני נאחז בו.

הוא חשב שהשיחה ההיא היתה כדי לעזור למשה. באמת, משה פתח אותו. מתוך שניסה לפטור את משה מן האשמה על כך שאינו מרגיש, התחיל לפטור גם את עצמו מן הצורך להרגיש את הכל. ומתוך כך התחיל גם להרגיש קטן יותר לפני הדבר הגדול. לא קטן מפני שאין לו ערך. קטן מפני שהמלך גדול.

בערב ראש השנה עבר שוב ליד בית הכנסת. אנשים מיהרו ברחוב, ילדים הלכו עם אבותיהם, בפנים סידרו את המקומות. הוא נזכר בתחילת אלול. אז היה בטוח שהוא יודע איך עושים אלול. משה היה זה שלא ידע. עכשיו כבר לא היה בטוח מי לימד את מי.

למחרת עמד בבית הכנסת. בעל התפילה ניגש אל העמוד. בית הכנסת נעשה שקט. ואחר כך יצאה מפיו המילה: „המלך“.

ר' שמעון לא רעד. גם לא בכה. אבל הרגיש את עצמו קטן. לא שבור. לא רחוק. קטן. הנה המלך. והוא עומד כאן עם מה שיש לו. לא עם אלול שלם. לא עם תשובה שלמה. לא עם לב שכבר נפתח כולו.

עם זכרון אחד. עם רצון להיות קצת יותר טוב בבית. עם כמה דקות אצל אביו ואמו. עם הכרת הטוב על דבר שקיבל. עם תקיעה ששמע ולא דחה. עם פתח קטן. והפעם זה לא נראה לו מעט. כי הוא כבר לא בא להראות כמה הצליח להכין את עצמו. הוא בא לעמוד לפני המלך. בין המתפללים ראה לרגע את ר' משה. משה עמד עם המחזור פתוח. פניו היו רגילות לגמרי. ר' שמעון לא ידע מה הוא מרגיש. גם כבר לא היה צריך לדעת. שניהם עומדים כאן. שניהם צריכים. שניהם תופסים מה שהם יכולים לתפוס.

אלול לא פתח לו את הלב בבת אחת. הוא רק דפק שוב ושוב, בבית הכנסת, בבית, אצל אביו ואמו, ואצל גמרא פתוחה בכולל. וכל פעם הוא פתח מעט. עד שכשהגיע ראש השנה, לא הרגיש שהוא כבר מוכן לעמוד לפני המלך. הרגיש רק שהוא כבר אינו עומד בחוץ.